

УДК 658:504.03

DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2025-13-7>**Полятикiна Л.І.**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКОВО-РОЗРАХУНКОВИХ БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Розглянуто особливості організації теоретичних і практичних питань ведення обліково-розрахункових банківських операцій та методики оподаткування бюджетних установ, які потребують вирішення. Визначено, що в бюджетні установи в процесі діяльності постійно проводять різні розрахунки. Правильна організація їх обліку має важливе значення для ефективного використання бюджетних коштів. Частиною цього процесу є розрахунки між суб'єктами господарської діяльності та бюджетними установами. Досліджено, що бухгалтерський облік у бюджетних установах соціального захисту є складним і відповідальним процесом, що вимагає дотримання законодавчих вимог і внутрішніх регламентів. Доведено, що забезпечення точності, прозорості і підзвітності у веденні обліку соціальних виплат сприяє ефективному використанню бюджетних коштів, підвищує довіру до діяльності установи і забезпечує соціальний захист найбільш вразливих верств населення. Систематичний контроль, аудит та використання сучасних технологій є ключовими елементами успішного ведення бухгалтерського обліку в цих установах. Були надані відповідні пропозиції для усунення зазначених недоліків.

Ключові слова: оподаткування, облік, управління, бюджетна установа, банківські операції, особливості, розрахунки.

Polyatykina Larysa

Sumy National Agrarian University

FEATURES OF THE ORGANIZATION OF ACCOUNTING AND SETTLEMENT BANKING OPERATIONS IN BUDGETARY INSTITUTIONS

The peculiarities of the organization of theoretical and practical issues of accounting and settlement banking operations and the methodology of taxation of budgetary institutions that require resolution are considered. It is determined that budgetary institutions constantly carry out various calculations in the process of their activities. The correct organization of their accounting is important for the effective use of budget funds. Part of this process are calculations between economic entities and budgetary institutions. It has been studied that accounting in budgetary institutions of social protection is a complex and responsible process, requiring compliance with legislative requirements and internal regulations. It has been proven that ensuring accuracy, transparency and accountability in keeping records of social payments contributes to the effective use of budget funds, increases trust in the activities of the institution and ensures social protection of the most vulnerable segments of the population. Systematic control, audit and the use of modern technologies are key elements of successful accounting in these institutions. Appropriate proposals have been made to eliminate the indicated shortcomings. Control over the use of budget funds is carried out at all stages of program implementation. Internal control ensures that expenditures comply with planned budgets and legislative requirements. External audit is carried out by independent bodies to verify the correctness and legality of the use of funds. Keeping records for each program separately is critically important for ensuring transparency of financial activities, which allows controlling the use of funds and preventing their misuse. It also increases accountability to government agencies and the public, ensuring compliance with legal requirements and increasing trust in the institution's activities. Detailed accounting allows for timely identification and correction of deviations from plans, optimization of expenses and increase of efficiency of use of budget funds. In addition, accounting of expenses and incomes by programs allows for assessment of their impact on achievement of social goals and making informed management decisions regarding their further financing or adjustment.

Keywords: taxation, accounting, management, budgetary institution, banking operations, features, calculations.

Постановка проблеми. Бюджетні установи в процесі діяльності постійно проводять різні розрахунки, які відображаються на в складі банківських операцій. Правильна організація їх обліку має важливе значення для ефективного використання бюджетних коштів. Свої особливості організації обліково-розрахункових операцій мають бюджетні установи. Частиною цих розрахунків є розрахунки між суб'єктами господарської діяльності та бюджетними установами. Швидкість розрахунків, як показує практика, може змінюватись від кількох місяців, як це було раніше по розрахунках в різних галузях економіки, до кількох годин, що стало можливим завдяки введенню системи електронних платежів. Чим швидше здійснюється процес розрахун-

ків, тим ефективніше працює економіка, що в даному випадку сприяє підвищенню ефективності діяльності бюджетних установ [1, с. 129].

Облік розрахунків потрібно розглядати в тісному взаємозв'язку з чіткими офіційними матеріалами і практичною роботою бюджетних установ, підприємств та організацій, що дозволяє уникати зайвих податкових платежів, штрафних санкцій та інших неефективних витрат. Потрібно дотримуватись діючих правил розрахунків, що встановлені нормативними документами, не допускати їх прострочення, сприяти зменшенню дебіторської і кредиторської заборгованості.

Взагалі будь яка заборгованість завдає об'єкту господарювання прямих збитків, адже кошти, які

тимчасово знаходяться за межами підприємства, працюють на стороні і одночасно знецінюються. Здебільшого при простроченні, вони можуть не повернутися на підприємство зовсім. Відповідно, заборгованість призводить до сплати різних штрафів та санкцій, і може бути підставою для визнання підприємства банкрутом [5, с. 121].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми обліку й оподаткування розрахункових операцій бюджетних установ зумовила активну роботу науковців в напрямі методичних, теоретичних і практичних розробок, що дало можливість сформулювати базові положення обліково-розрахункових банківських операцій. Вказані проблеми досліджуються в працях провідних вчених-економістів. Вагомий внесок у дослідження проблематики обліку розрахункових операцій зробили такі вітчизняні вчені, як: О. Акімова [1], А. Бойчук, М. Лисак, І. Галушак, О. Кантаєва, Л.С. Герасимчук [3], Т. Гільоме, А. Леня [4], М.І. Гордієнко [5], Т. Маренич [6], Т. Бровко [2], Л. Філіпішина [9] та інші.

Формування цілей статті (постановка завдання).

Метою дослідження є формування теоретичних аспектів та розробка рекомендацій щодо вдосконалення організації і методики обліково-розрахункових банківських операцій в бюджетних установах, а також управління ним. Провідними задачами дослідження є підвищення оперативності та аналітичності обліку, орієнтація на прийняття управлінських рішень.

Облік у бюджетних установах соціального захисту, таких як Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, має свої специфічні особливості, які обумовлені характером діяльності, цільовим використанням бюджетних коштів, а також специфікою ведення бухгалтерського обліку в державному секторі [3, с. 193].

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансування з державного бюджету включає асигнування на загальнодержавні програми соціального захисту, що реалізуються на рівні всіх регіонів країни. Це можуть бути програми з підтримки осіб з інвалідністю, виплати соціальної допомоги, субсидій, компенсацій тощо. Місцеві органи влади також виділяють кошти на реалізацію програм соціального захисту, що мають місцеве значення. Це можуть бути додаткові виплати, програми з працевлаштування осіб з інвалідністю, місцеві соціальні проекти. Інші джерела фінансування можуть включати благодійні внески, гранти, кошти від міжнародних організацій та інші надходження, передбачені законодавством. Ці кошти часто спрямовуються на додаткові програми або проекти, що підсилюють основні напрямки діяльності установи.

Будь-яка фінансова заборгованість передбачає її погашення, принаймні, якщо не закінчився термін позовної давності. Таке погашення буде провадитися грошима чи іншими активами. У свою чергу, ці активи є джерелом економічних вигод. Таким чином, внаслідок погашення фінансової заборгованості зменшуються активи (ресурси, що є потенціалом економічних вигод) при організації обліково-розрахункових банківських операцій [2, с. 3].

Бюджетна установа, Сумське Обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю (СВФСЗОІ), виконує важливу роль у системі соціального захисту, спрямовуючи свою діяльність на покращення

якості життя осіб з інвалідністю. Основні напрямки роботи відділення охоплюють широкий спектр послуг, кожна з яких має важливе значення для реалізації прав і можливостей цієї категорії громадян. Реабілітаційні програми включають комплекс заходів, спрямованих на відновлення або покращення фізичного, психічного і соціального стану осіб з інвалідністю. Це може бути фізіотерапія, лікувальна фізкультура, професійна та психологічна реабілітація. Програми спрямовані на те, щоб максимально залучити людину до активного і самостійного життя в суспільстві. Важливим аспектом діяльності відділення є допомога у забезпеченні осіб з інвалідністю спеціальними технічними засобами, такими як інвалідні візки, слухові апарати, ортопедичні вироби. Ці засоби значно полегшують повсякденне життя осіб з інвалідністю, забезпечуючи їх більшу мобільність та незалежність [7].

Сумське ОВФСЗОІ активно працює над забезпеченням необхідними засобами реабілітації осіб з особливими потребами. Ця діяльність є ключовою в їхній місії підтримки та інтеграції цих осіб в суспільство. Першим кроком є детальна оцінка індивідуальних потреб, що дозволяє точно визначити необхідні засоби, такі як протези, ортопедичні пристосування, засоби для пересування, слухові апарати та інше спеціалізоване обладнання [6, с. 23].

Фонд забезпечує закупівлю та доставку цих засобів, керуючись державними стандартами закупівель для забезпечення прозорості та відповідальності. Важлива частина роботи полягає в тісній співпраці з медичними установами, що забезпечує інтегрований підхід до реабілітації, дозволяючи ефективно налаштувати засоби реабілітації для кожної особи.

Відділення Фонду також організовує навчальні семінари та тренінги, забезпечуючи користувачам необхідні навички для ефективного використання реабілітаційних засобів, а також психологічну підтримку для адаптації до змін у житті. Ключовою частиною процесу є моніторинг та оцінка ефективності програм, що дозволяє виявляти можливі проблеми та вдосконалювати майбутні ініціативи. Завдяки цим зусиллям, Сумське ОВФСЗОІ веде активне та повноцінне життя, сприяючи їхній соціальній інтеграції та незалежності.

Відділення Фонду активно займається наданням консультативних послуг, що включають правові поради, інформацію про доступні державні та громадські програми підтримки, а також допомогу в оформленні необхідних документів. Ці послуги спрямовані на підвищення обізнаності осіб з інвалідністю про їхні права та можливості. Одним з напрямків роботи відділення є сприяння у працевлаштуванні осіб з інвалідністю. Це включає організацію спеціальних тренінгів, професійну підготовку та перепідготовку, а також співпрацю з роботодавцями для створення доступних і комфортних умов праці. Така діяльність сприяє соціальній інтеграції і дозволяє особам з інвалідністю відчувати себе повноцінними членами суспільства. Кожен з цих напрямків відіграє критичну роль у забезпеченні комплексного підходу до вирішення проблем і потреб осіб з інвалідністю, сприяючи їх максимальній адаптації та самореалізації [8].

Динаміка чисельності осіб з інвалідністю за моніторинговою інформацією по Сумському ОВФСЗОІ представлена в таблиці 1.

Таблиця 1
Динаміка чисельності осіб з інвалідністю за
моніторинговою інформацією
по Сумському ОВФСЗОІ, осіб

№ з/п	Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+; -) 2023 р. до 2021 р.
1.	Особи з інвалідністю, всього:	63351	64025	64103	+752
1.1	Діти	4110	4114	4119	+9
1.2	I група	6502	6671	6712	+210
1.3	II група	19370	19402	19421	+51
1.4	III група	33369	33838	33851	+482

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи

Таблиця 1 відображає динаміку чисельності осіб з інвалідністю за період з 2021 по 2023 рік у межах Сумського ОВФСЗОІ. За цей час спостерігається незначне, але стабільне збільшення загальної кількості осіб з інвалідністю. У 2021 році їх кількість становила 63 351 особу, а в 2023 році – 64 103 особи. Збільшення на 752 особи свідчить про загальне зростання кількості людей, які отримали статус особи з інвалідністю. Приріст у 752 особи за три роки (приблизно 1,2%) може бути пов'язаний як зі зростанням захворювань, так і з покращенням діагностики або доступу до соціальної підтримки. Кількість дітей з інвалідністю також дещо зросла: з 4110 у 2021 році до 4119 у 2023 році (+9 осіб). Це незначне збільшення свідчить про стабільність у цій категорії. Невелике зростання може бути пов'язане з демографічними змінами або підвищеним доступом до офіційної діагностики та соціальних послуг. Кількість осіб з I групою інвалідності зросла на 210 осіб – з 6502 у 2021 році до 6712 у 2023 році. Це зростання може свідчити про збільшення кількості тяжких захворювань або про покращення доступу до процедур встановлення інвалідності серед осіб із найважчими формами захворювань. Кількість осіб з II групою інвалідності збільшилась незначно, з 19 370 у 2021 році до 19 421 у 2023 році (+51 особа). Це свідчить про стабільність у цій категорії, хоча, можливо, нові випадки інвалідності могли виникнути внаслідок поранень серед військових та цивільних під час війни. Найбільше зростання зафіксовано серед осіб з III групою інвалідності: з 33 369 у 2021 році до 33 851 у 2023 році, що становить приріст на 482 особи [7].

Це збільшення може бути зумовлене менш тяжкими пораненнями, які все ж призвели до інвалідності, а також підвищеною діагностикою та оформленням статусу інвалідності серед постраждалих. Загальний приріст чисельності осіб з інвалідністю на 752 особи за три роки може бути частково пов'язаний з наслідками війни в Україні. Це стосується, зокрема, військових та цивільних, які постраждали внаслідок бойових дій. Найбільше збільшення зафіксоване у категорії III групи інвалідності (+482 особи), що може свідчити про погіршення стану здоров'я у населення та отримання травм під час війни.

Система класифікації, що використовується для деталізації бюджетних коштів за статтями витрат і джерелами доходів. Використання КЕКВ забезпечує структурований підхід до обліку фінансів, сприяючи прозорості та підзвітності фінансової діяльності установи. КЕКВ

дозволяє детально класифікувати всі витрати бюджетної установи за конкретними статтями. Наприклад, код КЕКВ 2100 включає оплату праці і нарахування на заробітну плату. У свою чергу, КЕКВ 2110 охоплює всі виплати працівникам за виконану роботу, включаючи основну заробітну плату, додаткові виплати, премії тощо, а КЕКВ 2120 включає обов'язкові нарахування на заробітну плату, такі як соціальні внески. КЕКВ 2200 стосується використання товарів і послуг. Наприклад, КЕКВ 2210 включає витрати на закупівлю предметів, матеріалів, обладнання, інвентарю, а КЕКВ 2240 охоплює оплату за консультаційні, інформаційні, транспортні та інші послуги. Крім того, КЕКВ 2250 включає витрати на службові поїздки працівників, а КЕКВ 2270 охоплює оплату за тепло-, водопостачання, водовідведення, електроенергію, газ тощо. КЕКВ 2280 включає витрати на реалізацію програм, дослідження та інші заходи, що спрямовані на виконання державних та регіональних програм [9, с. 128] (табл. 2).

Це можуть бути додаткові виплати, програми з працевлаштування осіб з інвалідністю, місцеві соціальні проекти. Інші джерела фінансування можуть включати благодійні внески, гранти, кошти від міжнародних організацій та інші надходження, передбачені законодавством. Ці кошти часто спрямовуються на додаткові програми або проекти, що підсилюють основні напрямки діяльності установи. Ведення обліку за кожною програмою окремо є необхідною умовою для забезпечення прозорості та ефективного управління бюджетними коштами. На початковому етапі складається детальний бюджет кожної програми. Це включає визначення потреб у фінансуванні, розподіл коштів за статтями витрат (оплата праці, придбання матеріалів, витрати на послуги, виплати допомоги тощо), встановлення

Таблиця 2

Коди економічної класифікації видатків
розрахункових операцій
бюджетної установи Сумського ОВФСЗОІ

№з/п	КЕКВ	Найменування
1	2110	Оплата праці
2	2111	Заробітна плата
3	2120	Нарахування на оплату праці
4	2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар
5	2220	Медикаменти та перев'язувальні матеріали
6	2230	Продукти харчування
7	2240	Оплата послуг (крім комунальних)
8	2250	Видатки на відрядження
9	2260	Видатки та заходи спеціального призначення
10	2271	Оплата теплопостачання
11	2272	Оплата водопостачання та водовідведення
12	2273	Оплата електроенергії
13	2275	Оплата інших енергоносіїв
14	2282	Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку
15	2730	Інші виплати населенню
16	2800	Інші поточні видатки
17	3110	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи

строків використання коштів. Для кожної програми ведеться окремий облік надходжень. Це дозволяє точно відстежувати, які кошти і в яких обсягах були отримані з державного бюджету, місцевих бюджетів або інших джерел. Надходження реєструються на підставі фінансових документів, таких як розпорядження про виділення коштів, банківські виписки, договори про фінансову допомогу [4, с. 726].

Кожна програма має свій окремий облік витрат. Це включає оплату праці і нарахування на заробітну плату, де ведеться окремий облік витрат на оплату праці співробітників, зайнятих у рамках конкретної програми. Витрати на придбання товарів і послуг реєструються окремо для кожної програми, це можуть бути канцелярські товари, медичне обладнання, транспортні витрати тощо. Виплати допомоги і субсидій також обліковуються окремо для кожної програми. Регулярно складається звітність за кожною програмою.

Контроль за використанням бюджетних коштів здійснюється на всіх етапах реалізації програм. Внутрішній контроль забезпечує відповідність витрат запланованим бюджетам і вимогам законодавства. Зовнішній аудит проводиться незалежними органами для перевірки правильності та законності використання коштів. Детальний облік дозволяє своєчасно виявляти і виправляти відхилення від планів, оптимізувати витрати і підвищувати ефективність використання бюджетних коштів. Окрім того, облік витрат і доходів за програмами дозволяє оцінювати їх вплив на досягнення соціальних цілей і приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо їх подальшого фінансування або коригування [2, с. 5].

Детальний облік витрат і доходів за кодами економічної класифікації дозволяє ефективно планувати бюджет, контролювати виконання бюджету, аналізувати витрати і доходи, виявляти та виправляти від-

хилення від планів. Це підвищує ефективність управління фінансами установи.

Висновки. В результаті проведених досліджень було визначено, що ведення обліку за кожною програмою окремо є критично важливим для забезпечення прозорості фінансової діяльності, що дозволяє контролювати використання коштів і запобігати їх нецільовому використанню. Це також підвищує підзвітність перед державними органами та громадськістю, забезпечуючи відповідність вимогам законодавства і підвищуючи довіру до діяльності установи. Це дозволяє оцінювати ефективність використання коштів, дотримання встановлених строків і відповідність витрат запланованим бюджетам. Звіти включають фінансові показники, аналіз виконання бюджету, висновки щодо досягнення цілей програми.

Фінансування спрямоване на реалізацію конкретних програм і заходів, які мають чітко визначені цілі, напрями і строки використання. Така структура фінансування вимагає ведення обліку за кожною програмою окремо, що забезпечує прозорість використання коштів.

Використання КЕКВ дозволяє детально класифікувати всі фінансові операції, що сприяє точному обліку бюджетних коштів, забезпечує контроль за їх цільовим використанням і підвищує довіру до діяльності установи з боку державних органів та громадськості.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування ряду положень проведених досліджень для подальшого проведення наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку розрахункових банківських операцій в бюджетних установах. Для практичного застосування результатів дослідження було б доцільно розробити пропозиції, спрямовані на удосконалення методики обліку, контролю розрахункових операцій бюджетних установ на основі використання сучасних та передових методів дослідження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Акімова О. В., Гаврилюк Л. О. Проблеми бухгалтерського обліку в державному секторі в умовах модернізації. *Науковий вісник ДГМА*. 2017. № 2. С. 127–132.
2. Бровко Т. М., Полятикіна Л. І. Методологічно-організаційні основи обліково-контрольного процесу розрахункових операцій. *Матеріали 29 Міжнародної науково-практичної конференції «Технології XXI сторіччя». Ч. 2 секція «прогресивні технології в економіці»* (20–22 листопада 2023р.). Суми : СНАУ. 2023. С. 3–5.
3. Герасимчук Л. С., Кантаєва О.В. Шляхи вдосконалення обліку оплати праці. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія: Економічні науки*. 2016. № 12. С. 186–194.
4. Гільорме Т. В., Ленъ А. В. Організація обліку доходів бюджетних установ в умовах законодавчих змін. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 10. С. 722–729.
5. Гордієнко Н. І. Порівняльний аналіз стандартів обліку, що регулюють розрахунки з працівника. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2018. Вип. 30 (2). С. 121–123.
6. Маренич Т. Г. Сутність бухгалтерського обліку як системи економічного регулювання. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. № 2. С. 21–25.
7. Про затвердження Положення про Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю. наказ Міністерства соціальної політики України від 14.04.2011 № 129. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0528-11#Text> (дата звернення: 05.11.2024).
8. Про затвердження Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів: наказ Міністерства фінансів України № 44 від 24.01.2022. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12>. (дата звернення: 05.12.2024).
9. Філіпішина Л. М. Удосконалення системи оплати праці та стимулювання структурних підрозділів підприємств. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2017. Вип. 15. С. 126–131.

REFERENCES

1. Akimova O. V., Gavrilyuk L. O. (2017) Problems of accounting in the public sector in the conditions of modernization [Problemy bukhgalters'koho obliku v derzhavnomu sektori v umovakh modernizatsiyi]. *Scientific Bulletin of the DSMA*. No. 2. P. 127–132. (in Ukrainian)
2. Brovko T. M., Polyatikina L. I. (2023) Methodological and organizational foundations of the accounting and control process of settlement operations [Metodolohichno-orhanizatsiyini osnovy oblikovo-kontrol'noho protsesu rozrakhunkovykh operatsiy].

Materials of the 29th International Scientific and Practical Conference "Technologies of the 21st Century" Part 2 section "Progressive Technologies in the Economy" (November 20–22, 2023). Sumy: SNAU. P.3-5. (in Ukrainian).

3. Gerasymchuk L. S., Kantaeva O. V. (2016) Ways to improve payroll accounting [Shlyakhy vdoskonalennya obliku oplaty pratsi]. *Youth Scientific Bulletin of the UABS NBU. Series: Economic Sciences*. No. 12. Pp. 186–194. (in Ukrainian)

4. Guillorme T. V., Len' A. V. (2017) Organization of accounting for the income of budgetary institutions in the context of legislative changes [Orhanizatsiya obliku dokhodiv byudzhetnykh ustanov v umovakh zakonodavchykh zmin]. *Economy and Society*. Issue 10. P. 722–729. (in Ukrainian)

5. Gordienko N. I. (2018) Comparative analysis of accounting standards regulating calculations per employee [Porivnyal'nyy analiz standartiv obliku, shocho rehulyuyut' rozrakhunky z pratsivnyka]. *Scientific Bulletin of the Kherson State University. Ser.: Economic Sciences*. Issue 30 (2). Pp. 121–123. (in Ukrainian)

6. Marenich T. G. (2017) The essence of accounting as a system of economic regulation [Sutnist' bukhhalters'koho obliku yak systemy ekonomichnoho rehulyuvannya]. *Accounting and Audit*. No. 2. P. 21–25. (in Ukrainian)

7. On approval of the Regulations on the Fund for Social Protection of Persons with Disabilities. (2011) Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine dated 14.04.2011 No. 129. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0528-11#Text> (in Ukrainian)

8. On approval of the Procedure for preparing financial and budget reporting by managers and recipients of budget funds [Pro zatverdzhennya Poryadku skladannya finansovoyi ta byudzhetnoyi zvitnosti rozporядnykamy ta oderzhuvachamy byudzhetnykh koshtiv]. Order of the Ministry of Finance of Ukraine (2022) No. 44 dated January 24, 2022. Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12> (in Ukrainian).

9. Filipishina L. M. (2017) Improving the system of remuneration and stimulation of structural divisions of enterprises [Udoskonalennya systemy oplaty pratsi ta stymulyuvannya strukturnykh pidrozdiliv pidpryemstv]. *Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property*. Issue 15. Pp. 126–131. (in Ukrainian)